T. 137

Mahmood

مختصر صرف عثمانی

علی نظیما

استانبول

١٣٢٦

بسم الله الرحمن الرحيم

صرف عثمانی

بو صرف عثمانی، یالکز ترکجه کلمه‌لرك مختصراً قاعده‌لرینی بیان ایده‌جکدر.

آغزدن معنالی و معناسز چیقان سوزه لفظ؛ خاصةً معنالیسنه کلمه دینور.

کلمه اسم، فعل، حرف اسملریله اوچه آیریلور.

اسم

اسم، بر کلمه در که آنك باشلی باشنه معناسی اولوب او معنانك زمانلردن برینه یعنی کچمش، کله‌جك، شمدیکی زمانه تعلقی یوقدر. کتاب، قلم، آدم، بن، سن، احمد، علی، اوقومق، یازمق، یوزمك، بو، او، ارسلان، الما.

اسم؛ اسم جنس، اسم خاص، اسم ذات، صفت، ضمیر، اسم اشارت، اسم عدد اسملریله یدی‌یه آیریلور.

{اسم جنس وخاص}

اسم جنس، بر شیئک جنسنه اسم اولاندر. انسان، کتاب، سینك.

اسم خاص، بر شیئك شخصنه اسم اولاندر. بهاءالدین، مجدالدین، طونه. استانبول.

سؤاللر — ۱ ـ صرف عثمانی نه دن بحث ایده‌جکلر؟ ۲ ـ آغزدن معنالی ومعناسز چیقان سوزه نه دیرلر؟ ـ و سوزك معنالیسنه نه دیرلر؟ ٤ ـ کلمه قاچه آییریلور؟ واسملری نه‌در ٥ ـ سم نه‌یه دیرلر؟ ٦ ـ اسم جنس نه‌یه دیرلر؟ ۷ ـ اسم خاص نه‌یه دیرلر؟

{مصدر}

یازمق، چیزمك کبی ذات ایله قائم بر معنایه دلالت ایدن اسمدر. بر کلمه‌نك مصدر اولدیغی آخرنده (مق) یاخود (مك) بولنمه‌سیله بللی اولور. {مق} ایله نهایتلنن مصدرلره مصدر ثقیل و{مك} ایله نهایتلنن مصدرلره مصدر خفیف دینور.

طوقماق، چاقماق، قایماق، یوماق کبی اسملر مصدر ثقیللردن قافدن اوّل برر الف یازیله‌رق تفریق اولنمليدر.

مصدرلر کرك ثقیل اولسون، کرك خفیف اولسون

آخرلرندن ادات مصدر دیلن ﴿مك﴾ یاخود ﴿مق﴾ قالدریله‌رق قالان مادهٔ اصلیه (مه) زیاده ایدلمه‌ر ایسه ماصی مصدر یاخود اسم مصدر صیغه‌سی تشکیل اولنور: قلمقدن قالمه، یازمقدن یازمه، سوزمکدن سوزمه، کورمکدن کورمه.

بوندن بشقه عثمانلی لساننده بر حال یاخود کیفیت بیان ایدر بر صیغه واردر که اوده مصدرلردن ادات مصدرك حذفیله یرینه بر کسره ایله برابر (سه) کتوره‌رك یاپیلور واسمنه بناء نوع صیغه‌سی دینور. قالمقدن قالسه، یازمقدن یازسه، سوزمکدن سوزسه، کورمکدن کورسه.

ادات مصدر حذف اولندقدن صکره قالان مادهٔ اصلیه نك صوك حرفی حرکه‌لی اولورسه ﴿ش﴾ حرفندن اوّل برده ﴿ی﴾ زیاده ایدوب (یسه) یازیلور: اوقومقدن اوقویسه، دیگله‌مکدن دیگله‌یسه.

ادات مصدرندن اوّل خفیفلرده (مه) یاخود (مه) وثقیللرده (ما) کتوریلور ایسه مصدرلر منفی اولور: چیزمکدن چیزمه‌مك یاخود چیزمه‌مك، یازمقدن یازمامق.

سؤاللر — ۱ — مصدر نصل اسمدر؟ ۲ — بر کلمه نك مصدر اولدیغنی نه‌دن

بللی اولور ؟ ٣ ــ مصدر ثقیل نصل اولور ؟ ٤ ــ مصدر خفیف نصل اولور؟ ٥ــ حاصل مصدر صیغه‌سی نصل تشکیل اولنور؟ ٦ــ بناء نوع صیغه‌سی نصل تشکیل اولنور ؟ ٧ ــ مصدرلرنه صورتله منفی قیلنور؟

{ صفت }

صفت، هم ذاته وهم‌ده آنك برصفته دلالت ایدن اسمدر:

تاجر ، طوپال ، اسکدارلی .

بو تعریف صفتك مفردات اعتباریله تعریفیدر . صفتك مرکبات اعتباریله تعریفی‌ده شــودر : صفت، بر اسمك حال وکیفیتنی بیلدیرن اسمدر که او اسمه موصوف دینور : کوزل کتاب ، بیوك باغچه ، متجسس چوجق .

بو مثاللرده کوزل ، بیوك ، متجسس کلمه‌لری صفتدر .

صفت ترکجه لفظلرده دائما موصوفدن اوّل کلور وصفت ایله موصوفك ایکیسنه بردن ترکیب توصیفی دینور .

ترکجه‌ده صفت موصوفیله مطابقت ایتمز یعنی موصوف جمع اولســه بیله صفت ینه مفرد قوللانیلور : ایی پدر ، یاراماز وفنا قیز ، چالشقان چوجق .

بر کلمه‌دن صکره (کیمسه) یاخود (شی) لفظلرندن بری قونیله بیلور ایسه او کلمه‌نك صفت اولدیغی میدانه چیقار. مثلا ادبلی وخوش کلمه‌لری برر صفتدر، چونکه: ادبلی کیمسه، خوش شی دینله بیلور.

سؤاللر — ١ ـ مفردات اعتباریله صفت نه‌یه دیرلر. ٢ ـ مرکبات اعتباریله صفت نه‌یه دیرلر؟ ٣ ـ صفت ترکجه کلمه‌لرده موصوفدن اولمی یوقسه صکره‌می کلور؟ ٤ ـ ترکیب توصیفی نه‌دن مرکبدر؟ ٥ ـ بر کلمه‌نك صفت اولدیغی نه‌دن بللی اولور؟

{اسم عدد}

عدد یعنی صاییلر اصلیه، وصفیه، کسریه، وتوزیعیه اسملریله درت قسمدر.

اصلیه بر، اون، یوز کبی اصل عددلردر.

وصفیه برنجی، اوننجی، یوزنجی کبی اصل عددلرك آخرنده (نجی) بولنانلردر.

کسریه درتده بر، یوزده بش کبی اصل عددلردن صکره بر (ده) ایله بوندن صکره بر عدد بولناندر.

{اسم اشارت}

اسم اشارت، بر شیئی کوسترمك زماننده قوللانیلان کلمه‌در.

لسانمزده اسم اشارت یاقینی کوسترمك ایچون (بو) و (شو) کلمه‌لری واوزاغی کوسترمك ایچون (او) کلمه‌سیدر ، استعمالی ایسه ترکیب توصیفی صورتیله‌در : بو کتاب، شوقسراق.

اسم اشارتلردن صکره مذکور اولان اسمه مشارالیه دینور.

{ ضمیر }

ضمیر متکلمه ، مخاطبه ، غائبه دلالت ایدن اسمدر .

متکلم ضمیری {بن}، مخاطب ضمیری {سن} وغائب ضمیری {او}در .

سؤاللر — ١ ـ عددلر قاچ قسمدر ونه‌در ؟ ٢ ـ اصلیه نصل عددلردر ؟ ٣ ـ وصفیه نصل عددلردر ؟ ٤ ـ کسریه نصل عددلردر ؟ ٥ ـ توزیعیه نصل عددلردر ؟ ٦ ـ اسم اشارت نصل کله‌در ؟ ٧ ـ یاقینی کوسترمك ایچون قوللانیلان اسم اشارتلر هانکیلریدر ؟ ٨ ـ اوزاغی کوسترمك ایچون قوللانیلان هانکیسیدر ؟ ٩ ـ ضمیر نه‌یه دیرلر ؟ ١٠ ـ متکلم مخاطب ، غائب ضمیرلری هانکیلریدر ؟

{ مفرد وجمع }

مفرد، یالکز اولان ومعناسندن برلك ویالکزلق اکلاشیلان کلمه‌یه دینور : بر آدم. برطاغ، بر طنبور، برآت.

جمع، معناسندن چوقلق یعنی بردن زیاده‌یه دلالت ایتمکلك اکلاشیلان کله‌در : آدملر ، طاغلر، طنبورلر ، آتلر .

بالاده‌کی مثاللردن آکلاشلدیغی اوزره بر مفرد کلمه‌یی جمع قیلمق ایچون او مفرد اسمك آخرینه بر (لر) علاوه اولنور: سپت، سپتلر؛ دوه، دوه‌لر.

مصدرلردن یالکز حاصل مصدر صیغه‌لری (لر) اداتنك علاوه‌سیله جمع قیلنور: کلمه‌لر، کیمه‌لر.

صفتلرك آخرینه دخی (لر) لفظی کتوریله‌رك جمع قیلنور: کوزل کوزللر؛ چرکین، چرکینلر؛ چولاق، چولاقلر؛ شاعر، شاعرلر؛ کاتب، کاتبلر. فقط بو حال یالکز باشنه قوللانیلان صفتلره مخصوصدر.

اسم اشارت اولان (بو، شو، او) کلمه‌لری مفرد ایچوز اولوب جمعلرنده (بونلر، شونلر، آنلر) دینور.

(بن، سن، او) ضمیرلرینك جمعنده (بز، سز، آنلر) دینور.

صفت توصیفه‌لره دخی (لر) علاوه اولنه‌رق جمع قیلنور: برنجیلر، اوننجیلر، یکرمی اوچنجیلر. الخ.

سؤاللر ــ ١ ــ نصل کلمه‌یه مفرد دیرلر؟ ٢ ــ نصل کلمه‌یه جمع دیرلر؟ ٣ ــ بر مفرد کلمه‌یی جمع قیلمق ایچون نه یاپارلر؟ ٤ ــ حاصل مصدر صیغه‌لری نه صورتله جمع قیلنور؟ ٥ ــ صفتلر نه صورتله جمع قیلنور؟

٦ــ اسم اشارتلرك جمعی نه در؟ ٧ــ ضمیرلرك جمعی هانکیلریدر؟
٨ــ صفت توصیفیه‌لرك جمعلری نصل اولور؟

{ احوال اسم }

اسملرده اوچ حال واردرکه بوکا احوال اسم دینور: مجرده مفعول، اضافت.

مجرد. آخرنده مفعول و اضافت علامتلرندن هیچ بری بولنمایوب کندی حالنده قالان اسمدر که عباره ایچنده مبتداء خبر، فاعل، نائب فاعل، منادی اولور: کتاب، قوزی. بن‌ده یو، یازمق. بوکتاب فائده‌لیدر. بوبرکوزل قلمدر. قوزی اوتلیور. سوت قوپارلدی. اوغلم! درسکی اوقو. الخ.

مفعول، مفعول به صریح ومفعول به غیر صریح واقع اولدیغندن مفعول به صریح حالنده مجردك آخرنده حرکه حرفیه دینان شو (او ه ی) حرفلردن بری بولنمادقجه یعنی کلمه‌نك آخری حرکه‌لی اولمادقجه مذکور مجرد کلمه‌نك آخرینه بر (ی) حرکه‌لی اولدقجه (یی) علاوه اولنور: کتابی، صوبایی، قپویی، باغچه‌یی، دستی‌یی.

مفعول به غیر صریح حالنده مجردك آخرینه‌صوڭ حرفی حرکه‌لی

اولمادقجه بر {ه} وحركه‌لی اولدقجه {يه} زیاده ایدیلور: كتابه، صو بایه، قپویه، باغچه‌یه، دستی‌یه.

اضافت، مضاف ومضاف الیهدن مركب اولدیغندن مضاف حالنده مجردك آخرینه حركه‌لی اولمادقجه بر {ى} وحركه‌لی اولدقجه {سى} علاوه اولنور: كتابی، صو باسی، قپوسی، باغچه‌سی، دستیسی.

مضاف الیه حالنده مجردك آخرینه حركه‌لی اولمادیغی تقدیرده بر {ك} وحركه‌لی اولدیغی تقدیرده {نك} زیاده ایدیلور: كتابك، صوبانك، قپونك، باغچه‌نك، دستینك.

مضاف ایله مضاف الیهك برلكده بولنمه‌سی بر تركیب اضافی تشكیل ایدر. تركجه تركیب اضافیلرده مضاف دائما مضاف الیهدن صكره بولنور. مضافلرده بعضاً مجرد موقعنده بولنه‌رق احوال اسم وجهله تصریف اولنور: صوبانك قپوسی، قپوسنی، قپوسنه، قپوسنك.

بومثاللردن آكلاشلدیغی اوزره مضافلر احوال اسم وجهله تصریف اولندقده ایكنجی دفعه اوله‌رق مضاف اوله‌میور و كلمه هم مضاف وهم مفعول، هم مضاف وهم مضاف الیه اولدقده

ناف اداتیله‌مفعول یاخود مضاف الیه‌اداتلری آراسنده برنوز
پا اولیور .

مصدرلر، حاصل مصدرلر، صفتلرده‌دخی احوال اسم جاریدر،
فقط اصل مصدرلرك مضاف ومضاف الیهی یوقدر:
کلمك، کلمکی، کلمکه، کلمه، کلمه‌یی، کلمه‌یه، کلمه‌نك،
کلمه‌سی؛ کوزل، کوزلی، کوزله، کوزلك، کوزلی.

ضمیرلرده واسم اشارتلرده دخی احوال اسم جاریدر؛ فقط
مضافلری یوقدر. مجردی: بن، سن، او، بز، سز، آنلر .
مفعول به صریحی : بنی، سنی، آنی، بزی، سزی، آنلری.
مفعول به غیرصریحی: بکا، سکا، آکا، بزه، سزه، آنلره .
مضاف الیهی : بنم، . . . نك، آنك، بزم، سزك، آنلرك اولور
اسم اشارتلرك مجردی: بو، شو، بونلر، شونلر.
مفعول به صریحی: بونی، شونی بونلری، شونلری.
مفعول به غیرصریحی: بوکا، شوکا، بونلره، شونلره.
مضاف الیهی: بونك، شونك، بونلرك، شونلرك .

(ر) ایله جمعلنن اسملر آخرلری حرکه‌سز اوله‌جنی جهتله
مفعول به صریحنده {ی}، مفعول به غیرصریحنده {ه}، مضاف

الیهنده {ڭ} ومضافنده{ی} آلور. باغچه‌لری، باغچه‌لره، باغچه‌لرڭ، باغچه‌لری.

سؤاللر- ۱- اسملرده قاچ حال واردر و هانکیلریدر؟ ۲- مجرد نصل کلمه‌در؟ ۳- مفعول به صریح نصل تشکیل اولنور؟ ٤- مفعول به غیر صریح نصل تشکیل اولنور؟ ٥- مضاف الیه نصل تشکیل اولنور؟ ٦- مضاف نصل تشکیل اولنور؟ ۷- مضاف ایله مضاف الیهڭ ایکیسنڭ برلکده بولندیغی نه تشکیل ایدر؟ ۸- برکلمه هم مضاف وهم مفعول، هم مضاف وهم مضاف الیه اولورسه نه اولور؟ ۹- ضمیر واسم اشارتلرڭ مجرد، مفعول به صریح، مفعول به غیر صریح، مضاف الیه ومضافلرینی سویله‌یکز. ۱۰- جمع قلنمش اسملرڭ احوالنده نه اولور؟

فعل

فعل، برکلمه‌درکه باشلی باشنه معناسی اولوب زمانلردن برینه یعنی شمدیکی زمانه که حالدر، کچمش زمانه‌که ماضیدر. کله‌جك زمانه که استقبالدر دلالتی اولان وبرایشڭ یاپلدیغنی کوسترن کلمه‌در: کمی کیدیور دیدیکمز وقت «کیدیور» کلمه‌سی شمدیکی زمانه یعنی زمان حاله دلالت ایتدیکی وکمینڭ نه یاپدیغنی کوستردیکی ایچون فعلدر.

فعلك تعريفندن آكلاشلديغى اوزره فعللرده باشليجه ماضى، حال، استقبال اسملريله اوچ زمان واردر.

كچمش زمانه ماضى ديرلر : مكتبه كيتدم.

شمديكى زمانه حال ديرلر : مكتبه شمدى كيديورم.

كله‌جك زمانه استقبال ديرلر : مكتبه يارين كيده‌جكم.

بو اوچ زمانك برطاقم صنوف وفروعى واردر و مجموعى طقوز قسمدر : ماضئ شهودى، ماضئ نقلى، مضارع، حال، استقبال، فعل وجوبى، فعل التزامى، امر حاضر، امر غائب.

بونلردن هر برى مصدر صيغه‌لرندن ادات مصدر اولان {مك} ياخود {مق} حذف اولنوب مادهٔ اصليه‌يه برطاقم منتهالر علاوه‌سيله حاصل اولور.

ماضئ شهودى، مادهٔ اصليه‌يه خفيفلرده {دم، دك، دى دك، دكز، ديلر} ثقيللرده {دم، دك، دى، دق، دكز، ديلر} علاوه‌سيله تشكيل اولنور چيزمكدن : چيزدم، چيزدك، چيزدى، چيزدك، چيزدكز، چيزديلر. يازمقدن : يازدم، يازدك، يازدى، يازدق، يازدكز، يازديلر.

ماضیٔ نقلی، مادهٔ اصلیه یه هم خفیف و هم ثقیللرده {مشم مشسین، مش، مشز، مشسکز، مشلر} علاوه سیله یاپیلور. چیزمکدن: چیزمشم، چیزمشسین، چیزمش، چیزمشز، چیزمشسکز، چیزمشلر. یازمقدن: یازمشم، یازمشسین، یازمش، یازمشز، یازمشسکز، یازمشلر.

مضارع، مادهٔ اصلیه یه هم خفیف وهم ثقیل ... {رم، رسین، ر، رز، رسکز، رلر} زیاده سیله یاپیلور. چیزمکدن: چیزرم، چیزرسین، چیزر، چیزرز، چیزرسکز، چیزرلر. یازمقدن: یازارم، یازارسین، یازار، یازارز، یازارسکز، یازارلر. [*]

حال، مادهٔ اصلیه یه هم خفیف وهم ثقیللرده {یورم، یورسین، یور، یورز، یورسکز، یورلر} کتوریله‌رك تشکیل اولنور. چیزمکدن: چیزیورم، چیزیورسین، چیزیور، چیزیورز، چیزیورسکز، چیزیورلر. یازمقدن: یازیورم، یازیورسین، یازیور، یازیورز، یازیورسکز، یازیورلر.

استقبال، مادهٔ اصلیه یه خفیفلرده {ه‌جکم، ه‌جکسین، ه‌جك،

[*] بعض دفعه فعللرده مضارع منتهاسندن اول زیاده اوله‌رق (ا) یاخود (ه) یاخود (و) بولنور.

هجكز، هجكسگز، هجكلر} وثقيللرده {هجغم، هجقسين، هجق، هجغز، هجقسگز، هجقلر} علاوه سيله ايپلور. چيزمكدن: چيزه جكم، چيزه جكسين، چيزه جك، چيزه جكز، چيزه جكسگز، چيزه جكلر. يازمقدن: يازه جغم، يازه جقسين، يازه جق، يازه جغز، يازه جقسگز، يازه جقلر.

فعل وجوبی مادهٔ اصليه يه هم خفيف وهم ثقيللرده {ملی يم، مليسين، ملی، ملی يز، مليسگز، مليلر} يازه رق حاصل اولور. چيزمكدن: چيزملی يم، چيزمليسين، چيزملی، چيزملی يز، چيزمليسگز، چيزمليلر. يازمقدن: يازملی يم، يازمليسين، يازملی، يازملی يز، يازمليسگز، يازمليلر.

فعل التزامی مادهٔ اصليه يه خفيف وثقيللرده {هيم، هسين، ه، هلم، هسگز، هلر} كتوريله رك تشكيل اولنور. چيزمكدن: چيزه يم، چيزه سين، چيزه، چيزه لم، چيزه سگز، چيزه لر. يازمقدن: يازه يم، يازه سين، يازه، يازه لم، يازه سگز، يازه لر.

امر حاضر مفردی هر برمصدرك مادهٔ اصليه سيدر، بوگا

{لك ، كز} علاوه سیله جمعی تشکیل اولنور . چیزمکدن: چیز، چیزلك ، چیزگز، یازمقدن: یاز، یازلك ، یازگز .

امر غائب مادهٔ اصلیه‌یه مفردده {سون} و جمعده {سونلر} زیاده سیله تشکیل اولنور . چیزمکدن : چیزسون ، چیزسونلر . یازمقدن : یازسون ، یازسونلر .

فعللرده اوچ شخص واردر :

برنجی شخص متکلمدر : چیزدم ، چیزدك ؛ یازدم . یازدق .

ایکنجی شخص مخاطبدر : چیزرسین ، چیزرسکز ؛ یازارسین ، یازارسکز .

اوچنجی شخص غائبدر : چیزه‌جك ، چیزه‌جکلر ؛ یازه‌جق ، یازه‌جقلر .

فعللر مفرد وجمع اولور مفرد ؛ کلدم ، بولور ، آله‌جق کبیلر وجمع: کله‌جکز ، بوله‌جکز ، اوقویه‌جقلر کبیلردر .

عباره‌لر ایچنده فعللرك فاعلی اولدیغی کبی بعض دفعه مفعول به صریحی ومفعول به غیر صریحی ده اولور :

فعلك فاعلی فعلدن اوّل {کیم؟} دیو صورلدقده جواب اوله‌رق میدانه کلن کلمه‌در : خروس اوتیور . نه اوتیور ؟ - خروس -

خروس کلمه‌سی اونیوی فعلنك فاعلیدر .

فعلك مفعول به صریحی فعلدن اول «کیمی؟» یاخود «نه‌یی» دیو سؤال اولندقده بولنور : باغچوان باغچه‌یی صولیور . باغچوان نه‌یی صولیور . باغچه‌یی - بو باغچه‌یی کلمه‌سی صولیور فعلنك مفعول به صریحیدر .

فعلك مفعول به غیر صریحی فعلدن اول «کیمه؟» و «نه‌یه؟» و «نره‌یه؟» دیو صورلدقده بولنور : برادرم کتابی خواجه‌یه ویردی . برادرم کتابی کیمه ویردی ؟ - خواجه‌یه - بو خواجه‌یه کلمه‌سی ویردی فعلنك مفعول به غیر صریحیدر .

هر بر فعل فاعلیله مطابقت ایدر یعنی فعلك فاعلی مفرد ایسه فعل ده مفرد اولور جمع ایسه فعل ده جمع اولور : بن یازیورم ، بز یازیورز ؛ سن اوقویوسین ، سز اوقویوسکز ؛ افندی کلیور ، افندیلر کلیورز ایتك اوتیلور .

اگر بر فعلك مفرد اوله‌رق ایکی یاخود دها زیاده فاعلی وارسه او ایکی یاخود دها زیاده فاعل بر جمع حکمنده اولدیغندن فعل جمع اوله‌رق قوللانیلور : احمد و علی کلدیلر .

بر فعل غائبك فاعلی جمع اولوب ده انسانك غیری حیوانی و شیئی بیان ایدر ایسه او وقت فعل غائب مفرد اوله‌رق قوللانیلور

و مثلا «اوردكلر يوزيور» دينلوب «اوردكلر يوزيورلر» دينلمز. تعظيماً بعض كره فاعل مفرد اولديغى حالده فعل جمع اوله رق قوللانيلور: بك افندى تشريف بيوردیلر.

سؤاللر — ١ـ فعل نه يه ديرلر؟ ٢ـ زمان ماضى، حال، استقبال هانكى زماندر؟ ٣ـ بو اوچ زمانك صنوف و فروعى هانكيلريدر؟ ٤ـ ماضئ شهورى، ماضئ نقلى، مضارع، حال، استقبال، فعل وجوبى، فعل التزامى، امر حاضر وامر غائب نصل تشكيل اولنور؟ ٥ فعللرده قاچ شخص واردر وهانكيلريدر؟ ٦ـ فعلك فاعلى نصل بولنور؟ ٧ـ فعلك مفعول به صريحى نصل بولنور؟ ٨ـ فعلك مفعول به غير صريحى نصل بولنور؟ ـ فعل فاعليله نه صورتده مطابقت ايدر؟

حرف

حرف كه بوكا ادات ده دينلور، بر كلمه دركه باشلى باشنه معناسى اولمايوب اسملر ايله فعللرك آراسنده بولنور ومعنى آلور.

باشليجه اداتلر شونلردر: ١ «اوزره» ادات استعلا: برادرم شمدى كلمك اوزره كيتدى ٢ «ايچون» ادات تعليل: بو كتابى اوقومق ايچون صاتون آلدم. ٣ «ايله» ادات مصاحبت: وعد ايله ايفا بردكلدر؛ عالمله جاهلك قدرى بردكلدر ٤ «ايكن» ادات حال: كنجلك الده ايكن چالشمليدر. ٥ «آنجق» ادات حصر: تحصيل

علم و هنر آنجق چالشمقله اولور . ٦ « الك » ادات تفصیل: ناسك الك خیرلیسی بنی نوعنك منفعتنه خدمت ایدندر . ٧ « یك » ادات تفصیل : استهزا یك فنا بر خویدر . ٨ « چونکه » ادات تعلیل: علم صرف علوم سائره نك بناسیدر . چونکه لسان بونکله قائمدر . ٩ « ده » ادات ظرف: خیرلی ایشده عجله ایتملیدر . ١٠ « دن » ادات ابتدا : مرحمت انسانیتدن کلور . ١١ « دخی » ادات عطف : حمد اولسون مملکتمزده دخی فنونه رغبت کوندن کونه زیاده لشیور ؛ بو اداتك مخففی « ده » درادات ظرف اولان « ده » دن تفریق ایچون لاحق اولدیغی کلمه دن دائما آیری اوله رق یازیلور . « سز » ادات نفی : فضیلتسز علم روحسز جسده بکزر . ١٣ « کبی » ادات تشبیه: انسانك عالمی اولدیغی کبی جاهلی ده اولور . ١٤ « که » ادات ربط و تفسیر: فاتح که سلاطین عظام عثمانیه نك سابعیدر ٨٥٧ تاریخنده استانبولی فتح ایله مشدر . اولادکزی مکتبه ویرکز که صکره نادم اولمایه سکز . ١٥ « کی » ادات تعریف : تحصیلده کی لذت هیچ بر لذته بکزه مز . ١٦ « کیم » ادات استفهام: کیم نه دیرسه دیسون سن دائما چالش . ١٧ « نه » ادات استفهام : احمد نه اولدی ؛ حسین نه وقت کله جك ؟ ١٩ « تکیم » ادات تمثیل: فعلده اوچ زمان واردر ، نتکیم تعریفندن ده آکلاشیلور .